

CARL PERSSON

Jag vet inte om Calle fick veta att han fått sista ordet i den så kallade bordellaffären, men jag hoppas det. I filmen Call Girl beordrar Rikspolischefen den unge polisen att gå till botten med saken, trots allt politiskt motstånd, och blir så en av filmens få hjältar. I verkligheten var han en hjälte, en man med stort mod, stark rättskänsla. Han höll stenhårt på ämbetets oberoende från klåfingriga politiker. Han var, som Leif GW Persson har skrivit, en man som var som han såg ut.

Jag skriver Calle för det var så jag kände honom. Alla sa Calle. Inte Carl. När jag nu tänker på honom, tänker jag på hans glada skratt, hans rättframhet. Jag ser honom i rödrutig flanellskjorta, sliten kofta och jeans, bekvämt tillbakalutad i fåtöljen med ett glas öl inom räckhåll, många historier kvar att berätta.

Fast vi måste naturligtvis ta det där om Carl Persson: Jur.kand. vid tjugotre, tingsnotarie, hovrättsfiskal, sekreterare i riksdagens andra lagutskott, sakkunnig och snart statssekreterare i inrikesdepartementet. Han hade hunnit fylla trettioåtta. Författare av Allmänna ordningsstadgan, utredare av mentalsjukhusvården (som skakade om honom; han tog med sig ett par män från finansdepartementet och lät dem gå före in till en särskilt livlig avdelning: "Efter den chocken var det lättare att börja diskutera anslag"), till sist polisens förstatligande. När han var klar med den sa Tage Erlander: "Nu får du ta ansvar för vad du har ställt till med." Det gjorde han. Partibok: ingen.

Sin hustru Kerstin, fast alla sa Titti, hade han sett på en skoldans och vågat sig fram, bitt om en dans. De var båda femton. Sedan höll de ihop, livet ut.

Förhållandet till regeringen var också utmärkt, de första åren. Carl Persson hade uppenbarligen lätt att samarbeta med män som Erlander, Gunnar Sträng, Rune Johansson. Det fanns pengar. Han var en chef som kunde fatta beslut men aldrig fick för sig att styra brottsutredningar. Han såg till att resurserna fanns. Jag träffade legendariske mordutredaren Lars Kollander; han älskade att arbeta under Calle. Sedan blev det värre. Det kom en justitieminister som hette Lennart Geijer. Carl Persson förstod sig aldrig på honom. När Geijer sedan benämnde sommarstugeinbrott "bagateller" och förklarade att socialvården skulle kunna

ersätta fängelserna, dessutom flaggade för "en öppen och naturlig syn på sexuallivet och dess yttringar", och fick en utredning som föreslog en förmildrande syn på sex med barn, hade Rikspolischefen svårt att hålla tyst. Än besvärligare blev det när Karl Hugo Jansson vid Säpo bad att få tala med honom och berättade om saker som framkommit i en utredning om en bordell. Mängder av namn, visst, men flera vittnen pekade ut justitieministern som kund.

Det som komplicerade saken var att bland kunderna fanns polskt underrättelsefolk, utländska ambassadörer. Dessutom var ett par av flickorna fjorton år.

Persson bad Jansson att skriva ner alla fakta, fick två promemorior, skrev själv en tredje där han sammanfattade ärendet och föreslog en undersökningskommission. Sedan gick han till Palme. Sedan fick han hela etablissemanget över sig.

Alla - partiledare från höger till vänster, ledarskribenter från Svenska Dagbladet till Aftonbladet - visste att Rikspolischefen farit med "skvaller" och "strunt" då affären briserat efter en förvirrad artikel i Dagens Nyheter. Varför, undrade Calle många år senare, hade då ärendet inte avskrivits med en gång? Varför hade alla papper låsts in i ett kassaskåp och därefter överlämnats från Palme till Fälldin i ett förseglat kuvert, mot kvitto?

Han brukade också säga:

- Sjuk sak dör aldrig.

Jag hjälpte honom att skriva hans memoarer. Han kom med förslaget sedan han läst några saker jag skrivit. Jag tvekade först, ville inte bli hans riddare, men sedan han lämnat över sina dagböcker var det bara att köra. Det var kul, oerhört intressant, enkelt. Ibland drabbade vi samman, han hade ganska kort stubin, men alltid raka rör, alltid i sak. Vi kallade boken "Utan omsvep".

En sak till: han avskydde uniformer, hade aldrig fått för sig att styra ut skrivbordsfolk i uniform, sig själv allra minst.

Anders Sundelin

Fokus 49/2014